

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ І ДЕРЖАВНОГО КОСМІЧНОГО АГЕНТСТВА
УКРАЇНИ**

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО СИСТЕМУ ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ В
АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТАХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В
ІНСТИТУТІ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ І ДЕРЖАВНОГО КОСМІЧНОГО
АГЕНТСТВА УКРАЇНИ**

*Схвалено рішенням Вченої ради
Від «20» 06 2020 р., № 4*

1. Загальні положення

- 1.1.** Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти ІТМ НАНУ і ДКАУ (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України, інших нормативно-правових актів та Статуту Інституту, а також на виконання Наказу № ____ від _____ р. «Про забезпечення функціонування системи запобігання академічному плагіату ІТМ НАНУ і ДКАУ».
- 1.2.** Метою Положення є:
 - 1.2.1.** врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в академічних роботах працівників та здобувачів вищої освіти ІТМ НАНУ і ДКАУ (далі – Інститут);
 - 1.2.2.** сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.
- 1.3.** Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності Інституту та якості вищої освіти в цілому.

2. Терміни та визначення

- 2.1.** У даному Положенні використовуються терміни у таких значеннях:
 - 2.1.1.** автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір;
 - 2.1.2.** академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
 - 2.1.3.** академічний текст – авторський твір наукового, науково-технічного та навчального характеру у формі дисертації, атестаційної роботи, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової і науково-технічної діяльності, депонованої наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць;
 - 2.1.4.** звіт подібності – документ, що містить інформацію про текстові запозичення, знайдені в аналізованому документі/творі/роботі, та

джерела таких запозичень, який генерується автоматично системою виявлення збігів/ідентичності/схожості на основі порівняння авторського тексту із базами внутрішньої бібліотеки системи, базою академічних текстів Інституту, відкритими інтернет-джерелами;

- 2.1.5.** плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;
- 2.1.6.** система виявлення збігів/ідентичності/схожості (далі – Система) – це програмно-апаратний комплекс для порівняльного аналізу текстових документів на предмет наявності збігів/ідентичності/схожості порівняно із текстами, що розміщені в інтернеті, репозитаріях, базах даних та ін.
- 2.1.7.** твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційних веб-сайтах Інституту (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, атестаційна робота, тощо);
- 2.1.8.** цитата – порівняно короткий уривок з опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні;
- 2.1.9.** унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

2.2. Різновиди плагіату:

- 2.2.1.** видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї змістовних змін, а також навмисні текстові спотворення – заміна символів в тексті (кириличні символи на латинські і навпаки тощо) з метою укриття запозичення;
- 2.2.2.** дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;
- 2.2.3.** внесення незначних правок у скопійований матеріал (перефразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;
- 2.2.4.** компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між

- скопійованими частинами тексту;
- 2.2.5. представлення скомпонованих власних і запозичених аргументів без належного цитування;
 - 2.2.6. парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);
 - 2.2.7. самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. Заходи щодо запобігання академічному плагіату

- 3.1. Запобігання плагіату в академічному середовищі Інституту здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:
 - 3.1.1. інформуванні здобувачів вищої освіти та працівників про необхідність дотримання Кодексу честі Інституту, академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням правил цитування та посилання;
 - 3.1.2. викладанні курсу з академічного письма для здобувачів вищої освіти;
 - 3.1.3. формуванні викладачами завдань в межах освітнього процесу з використанням інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;
 - 3.1.4. організації заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності зокрема;
 - 3.1.5. створенні та розповсюдженні рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;
 - 3.1.6. перевірці академічних текстів на плагіат;
 - 3.1.7. оприлюднення цього Положення через офіційні веб-ресурси Інституту.
- 3.2. Директори інститутів та
 - керівники наукових підрозділів повинні довести зміст Положення до відома працівників та здобувачів вищої освіти, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

4. Академічні тексти, які підлягають обов'язковій перевірці на плагіат

- 4.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:
 - 4.1.1. дисертаційні роботи на здобуття ступеня «доктор філософії/доктор

- мистецтва» або «доктора наук» на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду спеціалізованою вченою радою;
- 4.1.2. монографії та підручники, що рекомендуються до видання Вченою радою Інституту, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні відділу;
 - 4.1.3. навчальні посібники, які мають авторський текст та рекомендуються до видання Методичною радою Інституту, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні відділу;
 - 4.1.4. рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів конференцій, семінарів тощо, на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

5. Відповідальні особи та загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат

- 6.1. Перевірку на плагіат академічних текстів, зазначених у розділі 4 здійснюють:
 - 6.1.1. відповідальна особа від відділу за перевірку на плагіат атестаційних робіт здобувачів вищої освіти призначається розпорядженням директора за поданням завідувачів відділу;
 - 6.1.2. відповідальна особа у відділі Вченого секретаря за перевірку на плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня «доктор філософії/доктор мистецтва» або «доктора наук»;
 - 6.1.3. відповідальна особа в Науково-технічній бібліотеці (далі – НТБ) за перевірку на плагіат монографій, підручників, навчальних посібників тощо, які подаються для отримання Грифу Інституту;
 - 6.1.4. відповідальна особа від редакцій наукових періодичних видань ІТМ НАНУ і ДКАУ за перевірку на плагіат рукописів наукових статей, які призначаються головним редактором.
 - 6.1.5. відповідальна особа від оргкомітетів конференцій, семінарів тощо за перевірку на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей).
- 6.2. Академічні тексти, що подаються для перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості текстів, повинні бути представлені у форматі *.pdf з можливістю пошуку по тексту та/або *.doc, *.docx.
- 6.3. Загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат з використанням відповідної Системи повинна складатися з наступних етапів:
 - 6.3.1. остаточний варіант академічного тексту передається відповідальній особі для перевірки на плагіат;
 - 6.3.2. відповідальна особа завантажує електронний варіант академічного тексту у Систему;

6.3.3. Система перевіряє академічний текст за базами внутрішньої бібліотеки, відкритими інтернет-джерелами та генерує звіт подібності;

6.3.4. звіт подібності передається для аналізу та прийняття експертного рішення.

6. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня «доктор філософії/доктор мистецтва» або «доктора наук»

6. Остаточний варіант дисертації (далі в розділі 8 – робота) разом із заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи подається до спеціалізованої вченої ради через відділ Ученого секретаря у друкованому та електронному вигляді. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версії дисертації покладається на спеціалізовану вчену раду та відділ Ученого секретаря.

6.1. Відповідальна особа відділу Вченого секретаря завантажує електронний варіант роботи до Системи для здійснення перевірки, яка генерує звіт подібності.

6.2. Звіт подібності розглядається на засіданні комісії спеціалізованої вченої ради, яка розглядає, дисертацію та вповноважена приймати рішення, щодо допуску її до захисту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку комісії окремим пунктом.

6.3. Якщо робота приймається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

6.4. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд комісії. Причини повернення роботи мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

6.5. Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, робота не приймається до захисту. Причини не прийняття роботи та характер відповідальності мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

6.3.3. Система перевіряє академічний текст за базами внутрішньої бібліотеки, відкритими інтернет-джерелами та генерує звіт подібності;

6.3.4. звіт подібності передається для аналізу та прийняття експертного рішення.

6. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня «доктор філософії/доктор мистецтва» або «доктора наук»

6. Остаточний варіант дисертації (далі в розділі 8 – робота) разом із заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи подається до спеціалізованої вченої ради через відділ Ученого секретаря у друкованому та електронному вигляді. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версії дисертації покладається на спеціалізовану вчену раду та відділ Ученого секретаря.

6.1. Відповідальна особа відділу Вченого секретаря завантажує електронний варіант роботи до Системи для здійснення перевірки, яка генерує звіт подібності.

6.2. Звіт подібності розглядається на засіданні комісії спеціалізованої вченої ради, яка розглядає, дисертацію та вповноважена приймати рішення, щодо допуску її до захисту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку комісії окремим пунктом.

6.3. Якщо робота приймається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

6.4. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд комісії. Причини повернення роботи мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

6.5. Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, робота не приймається до захисту. Причини не прийняття роботи та характер відповідальності мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

6.6. Автор має право подати апеляцію згідно з Порядком присудження наукових ступенів.

7. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат монографій, підручників та навчальних посібників, які містять авторський текст, створених в Інституті

7.1. Остаточний варіант монографії/підручника/навчального посібника, що створений в Інституті та претендує на отримання грифу Інституту, має бути поданий автором твору до НТБ в електронному форматі за 10 днів до обговорення на засіданні відділу.

7.2. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат завантажує електронний варіант твору до Системи для здійснення перевірки та генерування звіту подібності.

7.3. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат надає електронний звіт подібності завідувачу відділом протягом трьох робочих днів після отримання роботи для перевірки на плагіат від автора твору.

7.4. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат, за потреби, надає завідувачу відділом права доступу до звіту подібності в Системі.

7.5. Звіт подібності обговорюється на засіданні відділу, де розглядається, питання клопотання про присвоєння твору грифу Інституту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами зазначається в протоколі засідання відділу окремим пунктом.

7.6. Якщо відділ приймає позитивне рішення щодо клопотання про присвоєння твору грифу Інституту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним. Результати перевірки твору на плагіат оголошуються під час розгляду питання клопотання про присвоєння твору грифу Інституту на Вченій раді інституту.

7.7. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань або інших технічних недоліків, твір повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд відділу. Причини повернення твору мають бути зазначені у протоколі засідання відділу.

7.8. Якщо твір містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, авторові відмовляється у клопотанні про присвоєння твору грифу Інституту. Причини відмови мають бути зазначені у протоколі засідання відділу.

8. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат рукописів, поданих до публікації у наукових виданнях та збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів тощо Інституту

8.1. Порядок перевірки на плагіат рукописів наукових статей, поданих авторами до публікації, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми (п. 6.2.) та політики редакцій.

8.2. Порядок перевірки на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів тощо, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми (п. 6.2.) та політики оргкомітетів.

9. Відповідальність за академічний плагіат

9.1. У разі виявлення плагіату у роботах працівників Інституту та здобувачів вищої освіти вони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства.